

Pirkanmaan talous 2007

TOIMIALOJEN NYKYTILA JA NÄKYMÄT

Pirkanmaan talouden kasvu jatkuu

Työllisyysaste ennätysellisen korkea – kapasiteetti- ja työvoimapula kasvun jarruina

Pirkanmaan talouden kehitys jatkui vahvana vuonna 2006 ja vuoden 2007 alkupuolella kaikilla päätoimialoilla. Talouden ja työllisyyskehityksen näkymät ovat positiiviset myös lähitulevaisuudessa.

Sisältö

- 2 Pirkanmaa
- 4 Työllisyys
- 6 Teknologiateollisuus
- 7 Metsäteollisuus
- 8 Kemianteollisuus
- 9 Rakentaminen
- 10 Kauppa
- 11 Palvelut liike-elämälle
- 12 Informaatiosektori
Elintarviketeollisuus
- 13 Liikenne
- 14 Ei-metallisten mineraali-
tuotteiden valmistus
Hyvinvointipalvelut
- 15 Majoitus- ja ravitsemisala
Tevanake
- 16 Tutkimus- ja tuotekehitys-
toiminta
- 18 Kuntatalous
- 19 Pirkanmaan seutukunnat

Yksityiskohtaisempia tietoja ja kaikkien toimialojen tilasto-kuvaajat verkkopalvelussa www.pirkanmaantalous.fi

Lähteet

- Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu
- EK:n suhdannebarometri
- Tampereen kauppakamarin Pirkanmaan yritysbarometri ja ICT-barometri
- Pirkanmaan TE-keskus, työvoimatilastot
- Pirkanmaan liitto

Toimialaluokitus www.tilastokeskus.fi

Lokakuu 2007

Koko teollisuuden liikevaihto kasvoi ennätyselliset 11,5 prosenttia. Voimakkain kasvu tapahtui metalli-, rakennus- ja kemianteollisuudessa. Palvelusektorilla vahvin kehitys oli liike-elämän palveluissa.

Metalli ja koneenrakennus ovat edelleen Pirkanmaan teollisuuden kulmakiviä. Alaan liittyvä vienti kasvoi vuonna 2006 peräti 16 prosenttia.

Koko teollisuuden liikevaihto kasvoi myös kulu-
van vuoden alkupuoliskolla 6,7 prosenttia ja jää hieman alle koko maan kasvun. Sen sijaan Pirkanmaan kaupan kasvu ylittää selvästi koko maan tason. Samoin palveluiden liikevaihdossa ylitettiin maan keskiarvo.

Sisäministeriön syyskuussa 2007 julkaiseman Maakuntien suhdannekehityksen 2003–2007 mukaan Pirkanmaa on menestynyt maakunnista parhaiten vuosijakson 2006–2007 aikana, kun maakuntia verrataan liikevaihdon ja työllisyyden kasvun sekä väestönkehityksen suhteen. Maan sisäisessä muuttoliikkeessä Pirkanmaan maakunta sai määrällisesti toiseksi eniten muuttovoittoa vuonna 2006, kaikkiaan 2 400 henkeä.

TULEVAISUUS NÄHDÄÄN VALOISANA

Kauppakamarin toukokuussa 2007 tekemän Pirkanmaan yritysbarometrin mukaan pirkanmaalaiset yritykset näkevät lähitulevaisuuden positiivisena. Jopa 60 prosenttia arvioi tuloksen paranevan vuodesta 2006. Henkilöstömäärä kasvaa arviolta 40 prosentilla yrityksistä. Myönteisimmät odotukset ovat teollisuudessa. Joka kolmas yritys kertoo investointiensa kasvavan vuodesta 2006. Viennin kasvua ennakoii lähes puolet teollisuusyrityksistä. Julkisen sektorin avaintoimijat näkevät Pirkanmaan lähiajan kehityksen myös hyvin myönteisenä. Pirkanmaan TE-keskuksen tekemän selvityksen mukaan alueen julkisen sektorin avaintoimijoista yli puolet näkee elinkeinoelämän kehityksen paranevan ja lähes puolet arvioi kehityksen jatkuvan ennallaan. Kyselyyn vastanneista työllisyystilanteen arvioi paranevan lähes 60 prosenttia ja yli kolmanneksen mukaan tilanne pysyy ennallaan.

Yritysten menestys heijastuu työllisyyden sekä määrälliseen että rakenteelliseen kehitykseen

myönteisesti. Tilanne on kohentunut Pirkanmaalla odotettua paremmin. Pirkanmaan TE-keskuksen asettama 71 prosentin ja hallituksen 72 prosentin tavoite ylitettiin jo vuoden 2007 toisella neljänneksellä. Pirkanmaan 72,5 prosentin työllisyysaste on merkittävästi korkeammalla kuin koko maan keskiarvo. Samoin työttömien määrä on laskenut voimakkaasti.

Pirkanmaa on yksi Suomen vetovoimaisimmista alueista. Kehityksen taustalla ovat muun muassa asuntomarkkinoiden kilpailukyky sekä monipuolinen palvelujen rakenne ja hyvät liikenneyhteydet laajalla työssäkäyntialueella. Vetovoimaa vahvistaa alueen kattava koulutustarjonta. Pienet ja keskiuuret yritykset ovat Pirkanmaalla merkittävä työllistäjä. Pirkanmaalaisista yrityksistä yli 70 prosenttia on alle viisi henkeä työllistäviä.

OSAAJAPULA SUURIN HAASTE

Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus on työmarkkinoiden tehokkaan toimivuuden ja talouden kasvun avainkysymys. Rekrytointiongelmien ovat kasvun esteenä etenkin metalli- ja rakennusteollisuudessa sekä liikenteen toimialalla. Samoin esimerkiksi siivoojien ja sairaanhoitajien työvoimapula on jatkunut jo useamman vuoden ajan. Sairaanhoitajien saatavuus paheni edelleen vuoden 2007 alkupuoliskolla.

Lähikehityksen haasteet kohdistuvat työmarkkinoiden toimivuuden parantamiseen ja erityisesti työvoiman kysynnän ja tarjonnan ns. kohtaanto-ongelmien vähentämiseen. Keinoiksi löytyvät sekä työvoiman välityksen tehostamisesta että entistä osuvammasta koulutuksen kohdentamisesta. Laaja yhteistoiminta eri toimijoiden kesken on välttämätöntä. Oppilaitosten aloituspaikoissa tulee huomioida alueen enustettava työvoimatarve ja elinkeinorakenne sekä muuttovirrat. Koulutuksen ja työelämän kohtaamista on parannettava ja panostettava esimerkiksi oppisopimuskoulutukseen sekä aikuisten täsmäkoulutukseen.

Pidemmän aikavälin haasteet tulevat globaalisaatiosta. Tuotannon ja työn liikkuminen määräytyy tuotannon kilpailuehtojen mukaan. Tuotantoa siirtyy markkinoiden lähelle ja työtä sinne missä se on halvinta.

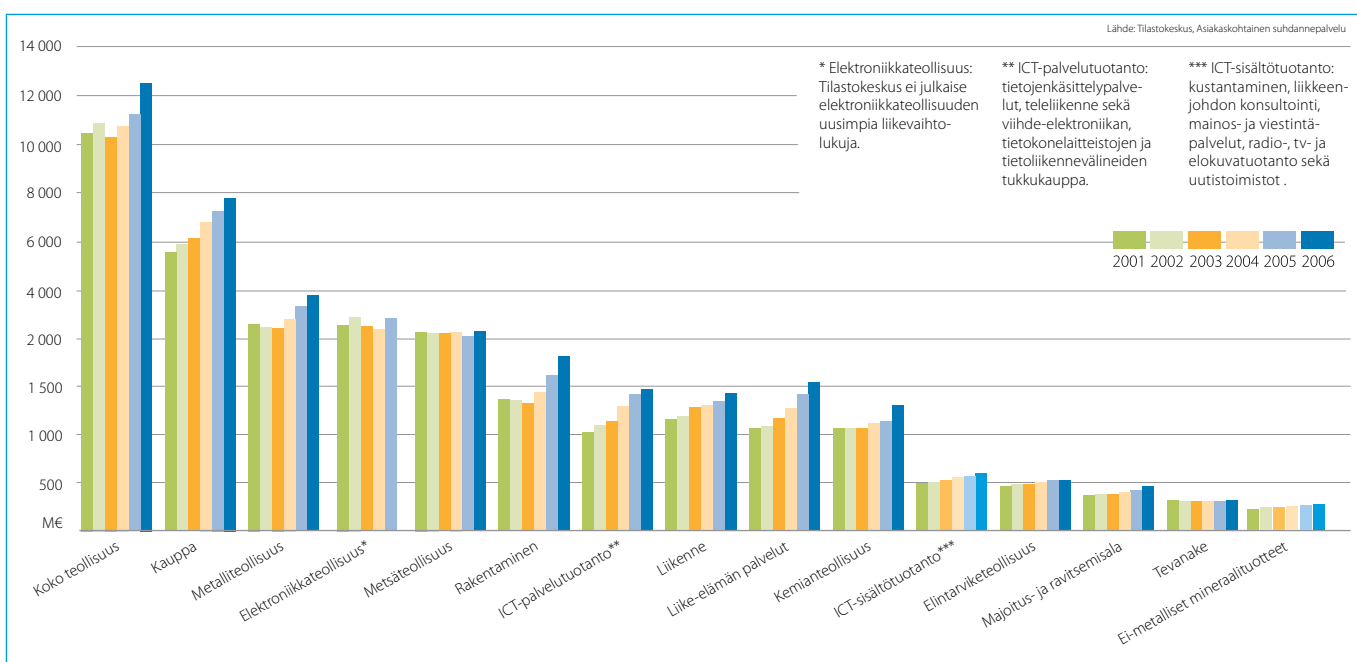
Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos **ETLA** arvioi syyskuussa 2007 julkaisemassaan ennusteessa maailmantalouden kasvun hidastuvan lähivuosina vain vähän. Suomen talouden kehitys on kuluvana vuonna ylittänyt odotukset ja ETLA ennustaa kokonaistuotannon lisääntyvän peräti 4,4 prosenttia. Vienti ja kotimainen kysyntä ovat ylläpitäneet kasvua ja tuotanto on lisääntynyt kaikilla päätoimialoilla. Vientikysyntä pysyy vahvana ja Suomen viennin kasvu jatkuu melko ripeänä. Kotitalouksien velkaantuminen ja korkojen nousu alkavat kuitenkin hidastaa kulutuksen kasvua. Myös asuinrakentaminen kääntyy lievään laskuun. Talouden kehitystä varjostavat sekä pitkän aikavälin haasteet että riski palkkainflaation kiihtymisen aiheuttamasta kilpailukyyn murenemisestä lähivuosien kuluessa.

2007

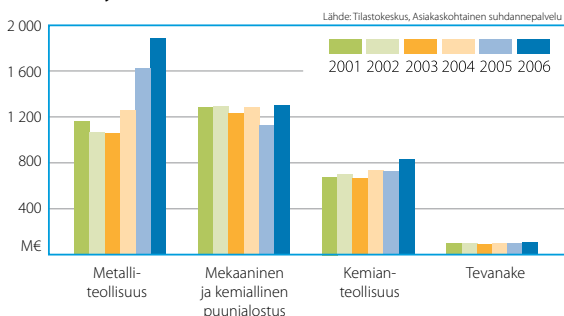
ASUKKAITA 31.7.2007	474 366
TYÖLLISIÄ II/2007	230 700
LIKEVAIHTO Kaikki toimialat	26 546 M€
LIKEVAIHDON MUUTOS	+10,2 %
LIKEVAIHTO Teollisuus	12 523 M€
LIKEVAIHDON MUUTOS	+11,5 %
ARVONLISÄYS/ASUKAS 2005	29 135 M€
TYÖLLISYYSASTE II/2007	72,5 %

Liikevaihdon kehitys 2001–2006. Liikevaihto, kaikki toimialat 2006 (arvio) 26 546 M€ (+10.2 % vuodesta 2005)

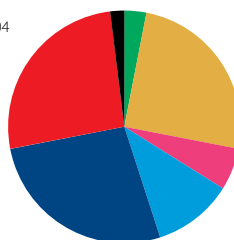

Viennin kehitys 2001–2006

Työpaikat toimialoittain Pirkanmaalla 31.12.2005

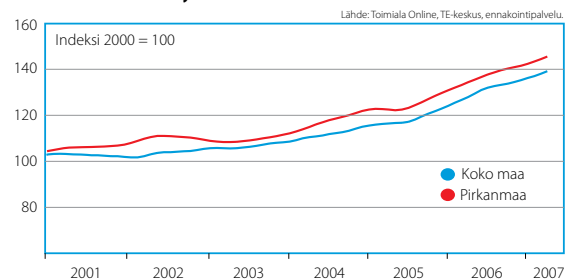
Yhteensä 201 584, muutos vuodesta 2004 +0,5 %

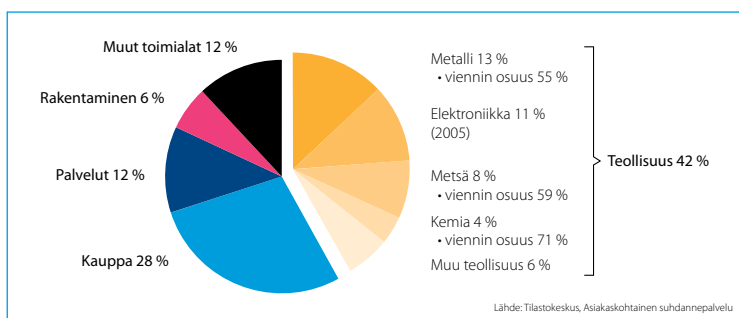
Alkutuotanto	3 %
Teollisuus	25 %
Rakentaminen	6 %
Kauppa	11 %
Yksityiset palvelut	27 %
Julkiset palvelut	26 %
Tuntematton	2 %

Lähde: Pirkanmaan liitto

Liikevaihdon trendikehitys kaikki toimialat

Liikevaihto päätoimialoittain Pirkanmaalla 2006. Liikevaihto yhteensä 26 546 M€ (arvio)

Työllisyyskatsaus

Työllisyyden kehitys Pirkanmaalla on myönteinen. Avoimia työpaikkoja on aiempaa enemmän, työttömien työnhakijoiden määrä on vähentynyt ja työttömyyden rakenne on kehittynyt suotuisaan suuntaan. Työllisyystilanne on siten selvästi parantunut kuluneen vuoden aikana. Toisaalta pitkään jatkunut työvoiman suuri kysyntä on vähentänyt työvoimareserviä ja osaavan henkilöstön saatavuus on vaikeutunut.

Rekrytointiongelmien ovat laajentuneet ammatilakohtaisesti sekä lisääntyneet määrällisesti. Vuonna 2006 rekrytointiongelmia oli yhdeksän prosenttia enemmän kuin vuonna 2005. Vastaava luku koko maassa oli kuusi prosenttia. Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä rekrytointiongelmien kasvoivat edelleen prosentin vuoden 2006 vastaavasta ajasta.

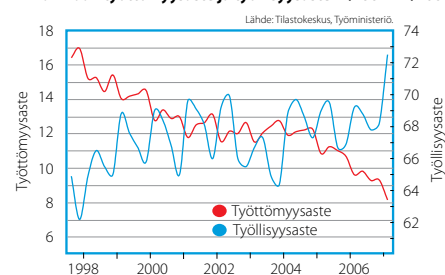
Avointen työpaikkojen määrä kasvoi vuoden 2007 toisella neljänneksellä kaikilla pääammatialoilla 28,8 prosenttia verrattuna edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan. Voimakkainta työvoiman kysynnän kasvu on teollisuudessa, jossa avointen työpaikkojen määrä nousi elokuussa 2007 peräti 103 prosenttia vuoden 2006 elokuun tilanteeseen verrattuna. Työllisten määrä kasvoi toisella vuosineljänneksellä 5,3 prosenttia edellisen vuoden samasta ajankohdasta. Työllisten määrät kasvoivat eniten kaupan, rakentamisen, liike-elämän palveluiden ja terveyden aloilla. Liikenteen ja rahoitustoiminnan piirissä työllisten määrä väheni. Samaan aikaan työttömien määrä laski lähes 15 prosenttia.

Työttömyysaste oli elokuun 2007 lopussa 8,5 prosenttia ja koko maassa työttömien osuus työvoimasta oli 7,9 prosenttia. Työttömien määrä väheni Pirkanmaalla vuoden 2006 toiselta neljännekseltä vuoden 2007 toiselle neljännekselle lähes 15 prosenttia. Eniten työttömien määrä laski teollisuudessa (18 %), kuljetus- ja liikenne- sekä majoitus- ja ravitsemusaloilla (15–16 %).

Pirkanmaan työttömyyden rakenteellinen kehitys on ollut myös hyvin suotuisa ja selvimminkin näkyy alle 25-vuotiaiden työttömien määrän voimakkaana laskuna, jonka ennustetaan jatkuvan lähivuosina. Samoin pitkäaikaistyöttömyys ja yli 50-vuotiaiden työttömien määrä on laskussa.

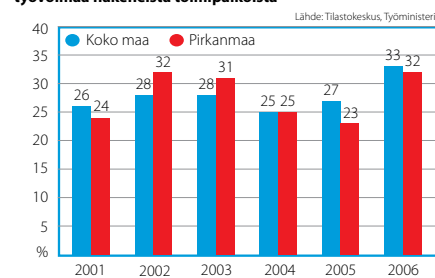
Tampereen työvoimatoimiston toimialajohtajan **Liisa Salomäen** mukaan Suomessa ei ole aiemmin ollut tilannetta, jossa eläkkeelle siirtyminen on voimakasta ja samaan aikaan työmarkkinoille tulee pieniä ikäluokkia. Korkeasuhtanteen aikana tilanne on yhä kärjistynyt ja ilmiö näyttää jatkuvan. Työvoimatoimisto seloo työttömistä, työnhakijoista ja lopettavien yritysten henkilöstöstä kaikki mahdolliset työntekijät, joista osa löytää työtä koulutuksen kautta. Ratkaisuja työvoimapulaan ovat myös oppisopimuskoulutus ja maahanmuuttajien työllistäminen. Eta-alueen työnvälitysjärjestelmän kautta saadaan työntekijöitä Euroopan alueelta, ja monet työnantajat ovat tehneet rekrytointejja uusista EU-maista ja Kaukoidästäkin. Tiettyjen alojen vetovoimaa nostamalla ja oppilaspaikkojen määriä tarkastelemalla työvoimapulaa voitaisiin myös helpottaa. Usein isojen yritysten on helpompaa saada työntekijöitä, mutta pienemmillä, tunteuttomammilla on suurempia vaikeuksia löytää väkeä.

Pirkanmaan työttömyysaste ja työllisyysaste IV/1997 – II/2007

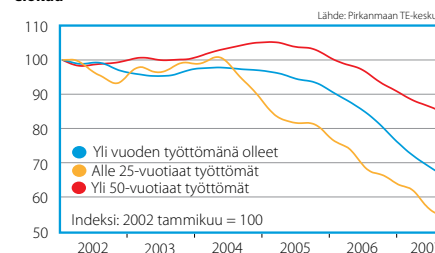

Työllisyysaste: Pirkanmaa 72,5 %, koko maa 71,0 % (II/2007)
Työttömyysaste: Pirkanmaa 8,5 %, koko maa 7,9 % (8/2007)

Rekrytointiongelmista kärsineiden toimipaikkojen osuus työvoimaa hakeneista toimipaikoista

Työttömyyden rakenteen muutos Pirkanmaalla 2002–2007 elokuu

Teknoliateollisuus

Metalliteollisuus: metallien, metallituotteiden, koneiden ja laitteiden sekä kulkuneuvojen valmistus
Elektroniikkateollisuus: elektroniikka- ja sähkötuotteiden valmistus

2006

Metalliteollisuus

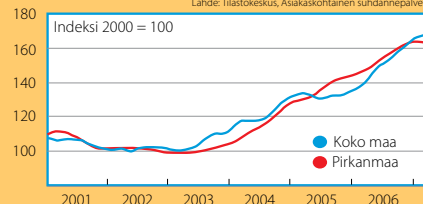
LIKEVAIHTO	3 855 M€
LIKEVAIHDON MUUTOS	+13,0 %
VIENNIN OSUUS LIKEVAIHDOSTA	55 %
TYÖLLISIÄ II/2007	18 700
TOIMIPAIKKOJA 12/2006	1 095

Elektroniikkateollisuus

LIKEVAIHTO 2005	2 914 M€
TYÖLLISIÄ II/2007	6 900

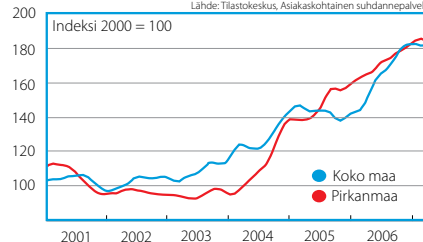
Liikevaihdon trendikehitys metalliteollisuudessa

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

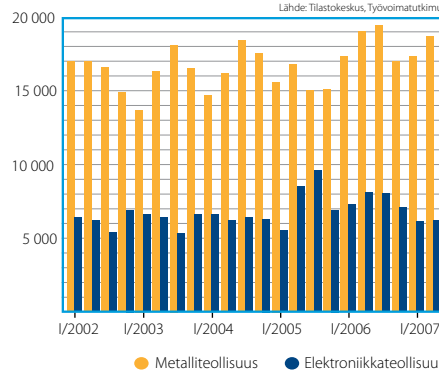
Viennin trendikehitys metalliteollisuudessa

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Työlliset vuosineljänneksittäin I/2002–II/2007

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus

METALLITEOLLISUUS

Metalliteollisuuden liikevaihto kasvoi vuonna 2006 maakunnassa 13 prosenttia, kun koko maassa kasvua kertyi 14,2 prosenttia. Vuoden 2007 ensimmäisellä neljänneksellä kasvu oli koko maassa (26,7 %) selvästi Pirkanmaan kehitystä (15,3 %) voimakkaampaa.

Metalliteollisuuden palkkasumma vuonna 2006 kasvoi 8,2 prosenttia vuoteen 2005 verrattuna. Vuoden 2007 tammi–maaliskuussa kasvua kertyi 8,4 prosenttia. Koko maassa palkkasumma kasvoi 9,3 prosenttia samana aikana.

VIENTI

Toimialan kasvu tulee erityisesti viennistä. Pirkanmaan metallin ja koneenrakennuksen vienti kasvoi 16 prosenttia vuonna 2006 ennätysellisen vuoden 2005 jälkeen, jolloin viennin kasvu oli peräti 30 prosenttia. Kasvu jatkui vuoden 2007 ensimmäisellä neljänneksellä. Koko maassa vientiliikevaihto kasvoi vuonna 2006 hieman Pirkanmaata hitaammin (12,8 %), mutta alkuvuonna 2007 kehitys on ollut Pirkanmaata nopeampaa.

TYÖLLISYYS

Toimiala kuuluu maakunnan eniten työllistäviin. Metallin työllisyys kehittyi tasaisena vuoden 2005 loppuun saakka, jonka jälkeen alan työpaikkojen määrä on ollut selkeässä kasvussa. Alalla on pulaa ammattitaitoisesta työvoimasta. Tilannetta pyritään lieventämään mm. vuokratyövoiman avulla sekä panostamalla alan ammatilliseen aikuiskoulutukseen. Nuorten lisääntynyt kiinnostus metallialoja kohtaan on myönteinen merkki.

ELEKTRONIIKKATEOLLISUUS

Elektroniikkateollisuuden liikevaihto laski huipuvuodesta 2002 vuoteen 2004 toimialan palkkasumman kasvaessa lähes kymmenen prosentin vauhdilla. Liikevaihdon laskua selittää alan tuotteiden hintojen lasku, ei toiminnan volyymin pienentyminen. Palkkasumman kasvu taittui vuonna 2006, ja vuoden 2007 ensimmäisellä neljänneksellä laskua oli kuusi prosenttia.

TYÖLLISYYS

Elektroniikkateollisuuden viiden vuoden tarkastelussa työllisyysessä saavutettiin huippu vuoden 2005 loppupuoliskolta vuoden 2006 loppuun asti. Kuluvan vuoden ensimmäisellä puoliskolla alan työllisyys oli laskusuunnassa.

SUHDANNENÄKYMÄT JA TULEVAISUUS

Teknoliateollisuuden tulevaisuus nähdään melko myönteisenä etenkin korkeaa osaamista vaativilla alueilla. Suhdannetilanne Pirkanmaalla oli EK:n suhdannebarometrin mukaan heinäkuussa 2007 normaalia parempi. Tuotanto on kasvanut vuoden takaisesta ja kasvuodotukset ovat luottavaiset. Kasvun haasteena on tuotantokapasiteetti, joka on jo lähes täyskäytössä.

Katsa Oy:n toimitusjohtaja **Timo Salli** näkee nykytilanteen hyvänä, sillä tilauskannat ovat ennätyskorkealla ja liikevaihto on hyvässä kasvussa. Toimitusajat ovat jopa vuoden mittaisia, joten ennakkointia joudutaan tekemään. Raaka-aineiden ja investointien saatavuuden ongelmista huolimatta lähitulevaisuudessa kasvu näyttää jatkuvan. Suurin haaste on kasvua jarruttava osajien puute. Ikäluokkien pieneneminen ja eläköityminen ovat lähivuosien ongelmia, joten työvoimapulaan ei ole pikaista helpotusta näköpiirissä.

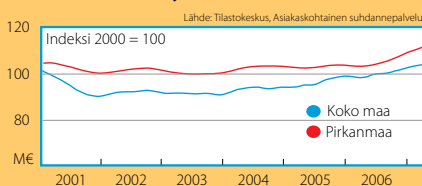
Metsäteollisuus

Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus; massan, paperin ja paperituotteiden valmistus sekä kustantaminen ja painaminen

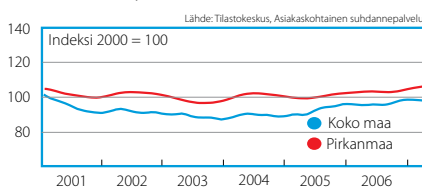
2006

LIKEVAIHTO	2 393 M€
LIKEVAIHDON MUUTOS	+9,3 %
VIENNIN OSUUS LIKEVAIHDOSTA	59 %
TYÖLLISIÄ 11/2007	12 100
TOIMIPAIKKOJA 12/2006	612

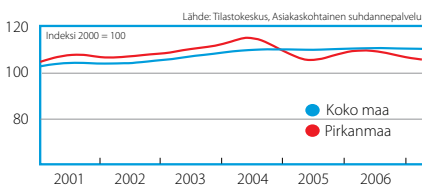
Liikevaihdon trendikehitys

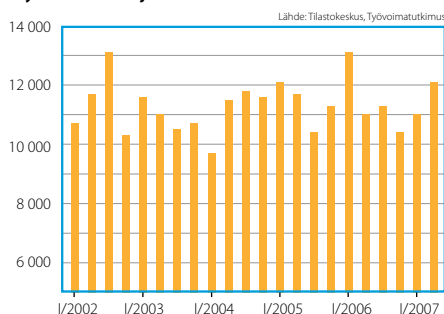
Viennin trendikehitys

Palkkasumman trendikehitys

Työlliset vuosineljänneksittäin I/2002–II/2007

Metsäteollisuuden vuonna 2005 laskenut liikevaihto vahvistui selvästi ja kohosi vuonna 2006 noin 9,3 prosenttia. Korkeaan kasvuun vaikutti vuoden 2005 heikko kehitys, jota hidasti etenkin paperialan työkiista. Koko maassa alan liikevaihto kohosi samana vuonna noin 12 prosenttia edeltävään vuoteen nähden. Myös vuoden 2007 ensimmäisellä neljänneksellä metsäteollisuuden liikevaihto jatkoi kasvuaan maakunnassa, ollen 6,8 prosenttia edellisen vuoden vastaavaa jaksoa korkeampi. Kasvu oli myös hieman koko maan kehitystä vahvempaa.

Metsäteollisuuden palkkasumma lähti Pirkanmaalla uuteen nousuun vuoden 2005 negatiivisen kehityksen jälkeen ja kohosi vuonna 2006 toisen neljänneksen nopean kasvun ansiosta 2,1 prosenttia. Koko maassa palkkasumma nousi hieman Pirkanmaan tasoa nopeammin, 3,1 prosenttia. Vuoden 2006 viimeisellä neljänneksellä palkkasumman kehitys kääntyi maakunnassa negatiiviseksi.

VIENTI

Metsäteollisuuden viennin arvo on pysynyt pitkään vuoden 2000 tasolla. Pirkanmaalla ja koko Suomessa vienti kasvoi vuonna 2006 yli 15 prosenttia edellisestä vuodesta. Suureen kasvuun vaikutti vuoden 2005 työkiidasta johtunut heikko kehitys. Vuoden 2007 ensimmäisellä neljänneksellä vientiliikevaihdon kasvu jatkui yltäen Pirkanmaalla 4,2 prosenttia korkeammalle vuoden takaisesta. Koko Suomen kasvu oli 4,3 prosenttia edellisvuotta korkeampi.

TYÖLLISYYS

Kuluvan vuoden alkupuoliskoa ovat metsäteollisuudessa leimanneet suuret irtisanomiset, jotka ovat kohdistuneet pääosin Etelä-Pirkanmaalle ja Tampereelle. Vuoden 2007 neljän ensimmäisen kuukauden aikana on irtisanottu noin neljäsataa henkilöä eli lähes 3,5-kertainen määrä koko edellisen vuoden irtisanottujen määrään nähden. Kehitys ei kuitenkaan ole Pirkanmaalla selkeästi vaikuttanut alan työllisten määrään, joka on viiden vuoden tarkastelussa pysynyt lähes samalla tasolla.

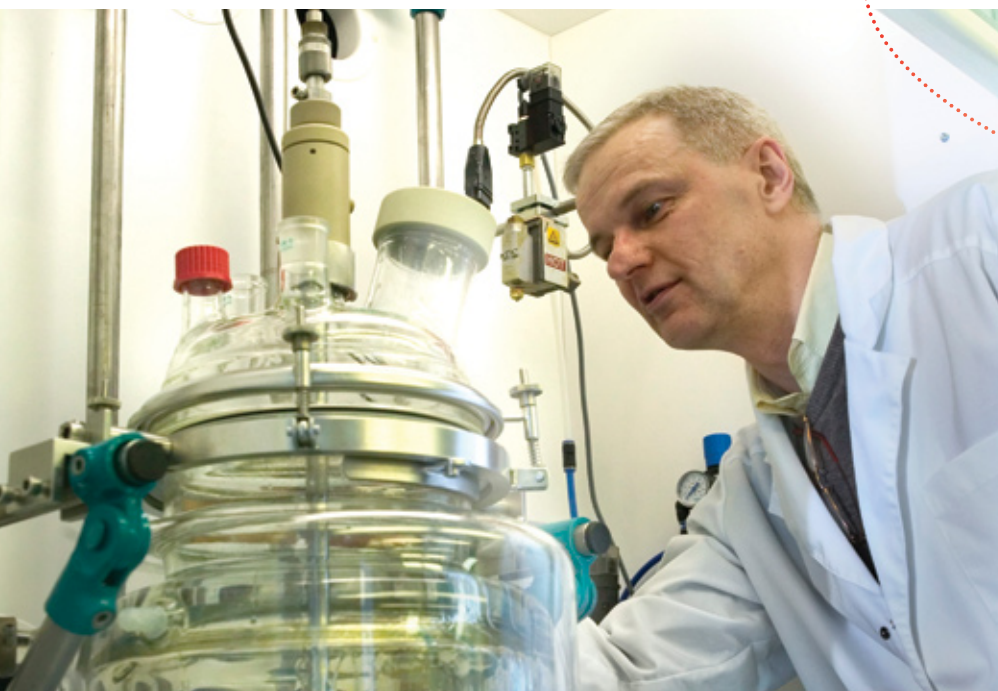
SUHDANNENÄKYMÄT JA TULEVAISUUS

Metsäteollisuudessa tilanne näyttää melko hyvältä, mutta uhkatekijöitä voi syntyä puun saatavuudesta, maailmanmarkkinatilanteesta ja Venäjän energia- ja tuontitulleista.

Metsäteollisuuden nykytilanne on kohtalaisen hyvä, se on parempi kuin pariin kolmeen vuoteen. M-real Oy:n kartonkiteollisuuden toimialajohtaja **Mika Joukion** mukaan lähitulevaisuuskin vaikuttaa melko hyvältä, edellyttäen, ettei synny mitään suurempia taantumia, josta USA:ssa on jo merkkejä. Kohoavat puun, energian, öljypohjaisten raaka-aineiden ja työvoiman kustannukset aiheuttavat paineita. Alan suurimmat haasteet liittyvätkin kotimaiseen kustannustasoon, lähinnä puun ja muiden raaka-aineiden, energian sekä työvoiman hintaan.

Kemianteollisuus

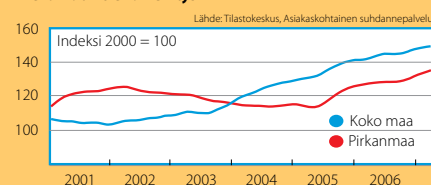
Kemikaalien, kemiallisten tuotteiden ja tekokuitujen valmistus sekä kumi- ja muovituotteiden valmistus*

2006

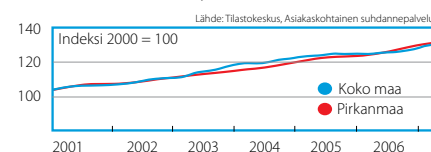
LIKEVAIHTO	1 332 M€
LIKEVAIHDON MUUTOS	+14,4 %
VIENNIN OSUUS LIKEVAIHDOSTA	71 %
TYÖLLISIÄ II/2007	5 900
TOIMIPAIKKOJA 12/2006	153

Liikevaihdon trendikehitys

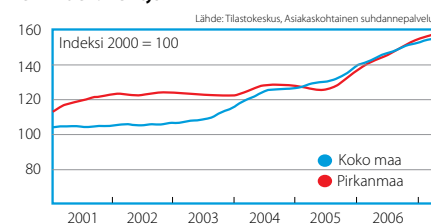

* Kemianteollisuuden luvuista puuttuu toimialaan kuuluva koksien, öljytuotteiden ja ydinpolttoaineen valmistus, koska sitä toimintaa Pirkanmaalla ei ole.

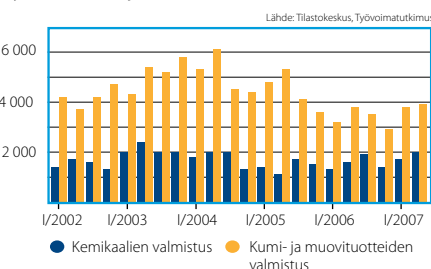
Palkkasumman trendikehitys

Viennin trendikehitys

Työlliset vuosineljänneksittäin I/2002–II/2007

Vuonna 2006 kaikista toimialoista kemianteollisuus kasvatti eniten liikevaihtoaan maakunnassa. Kasvua oli 14,4 prosenttia. Suurin kasvu oli kumi- ja muovituotteiden valmistuksessa. Alan kasvu jatkui Pirkanmaalla myös kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä ollen 6,9 prosenttia. Koko maassa kemianteollisuuden kasvu vuonna 2006 oli 5,5 prosenttia ja kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä vajaa 8 prosenttia.

Toimialan sisällä kemikaalien valmistuksen liikevaihto kääntyi noin 2,7 prosentin nousuun vuonna 2005. Kasvu kiihtyi vuonna 2006, jolloin liikevaihto nousi noin 9,2 prosenttia edellisvuodesta. Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä kasvu jatkui vahvana, noin 4,2 prosentin tasolla. Koko maassa vuoden 2006 ja vuoden 2007 ensimmäisen neljänneksen kasvuluvut olivat 11 ja 6 prosenttia.

Kumi- ja muovituotteiden valmistuksen liikevaihto kasvoi vuonna 2005 noin 1,4 prosenttia, mutta kasvu kiihtyi vuonna 2006 17,2 prosenttiin. Vuoden 2007 ensimmäisellä neljänneksellä kasvu hieman hidastui ollen 8,6 prosenttia. Koko maassa toimialan liikevaihto kasvoi ensimmäisellä neljänneksellä 11 prosenttia.

Vuonna 2006 koko alan palkkasumma Pirkanmaalla kasvoi kolme prosenttia. Vuoden 2007 ensimmäisellä neljänneksellä kasvua oli lähes yhdeksän prosenttia.

Kemikaalien valmistuksen palkkasumma kasvoi vuonna 2006 4,4 prosenttia edellisestä vuodesta. Vuoden 2007 ensimmäisellä neljänneksellä kasvu jatkui ollen 7,8 prosenttia. Kumi- ja muovituotteiden valmistuksen palkkasumma kasvoi 2,4 prosenttia vuonna 2006 ja vuoden 2007 ensimmäisellä neljänneksellä kasvua oli 9,4 prosenttia. Koko maassa päästiin kahden prosentin kasvuun.

VIENNI

Toimialan viennin arvo on kasvanut vuodesta 2000 yli kolmanneksen. Vuonna 2006 vienti kasvoi edellisvuoteen nähden peräti 14 prosenttia. Yli kymmenen prosentin kasvu jatkui myös vuoden 2007 ensimmäisellä neljänneksellä.

TYÖLLISYYYS

Kemikaalien ja kumi- ja muovituotteiden valmistuksessa työllisyyden suhdannehuippu oli vuosien 2003 ja 2004 välisenä aikana, jolloin aloilla oli yhteensä noin 7 100 henkilöä. Kyseisestä ajanjaksosta alojen yhteenlaskettu työllisyys on tämän vuoden alkupuoliskoon mennessä alentunut noin 20 prosenttia. Enemmän on karsinut kumi- ja muoviteollisuus, jossa työllisyys on laskenut noin 25 prosenttia. Kemikaalien valmistuksessa on alkanut selkeä työllisyyden noususuhdanne vuoden 2006 toiselta neljännekseltä lähtien.

Kemianteollisuudessa vallitsee sama vireys kuin muuallakin yhteiskunnassa. Se noudattaa ison syklin kehitystä, eikä itse toimialassa ole mitään erityistä tuomassa nostetta. Kiilto Oy:n toimitusjohtaja **Erkki Soljan** mukaan tulevaisuudessa on odotettavissa nousu- ja laskusykliä, mutta markkinatalouden yleinen kehitys on vahvasti positiivinen. Suurimman haasteen muodostaa oman toiminnan ja kasvun hallinta. Perusasiat on pidettävä kunnossa, jotta uusille markkinoille panostaessa voi lunastaa omat lupauksensa. Lisäksi raaka-aineiden hinnoissa ja saatavuudessa tapahtuu syklisiä vaihtelua, johon on osattava reagoida oikein.

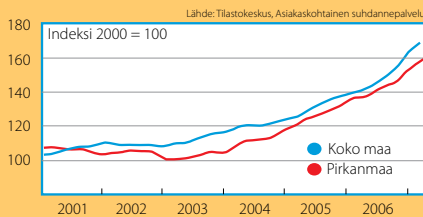
Rakentaminen

Asunto- ja toimialarakentaminen, maa- ja vesirakentaminen sekä rakennuskonevuokraus käyttäjiineen

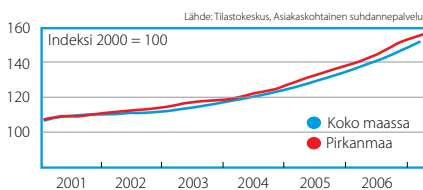
2006

LIKEVAIHTO	1 857 M€
LIKEVAIHDON MUUTOS	+12,1 %
TYÖLLISIÄ II/2007	18 400
TOIMIPAIKKOJA 12/2006	2 927

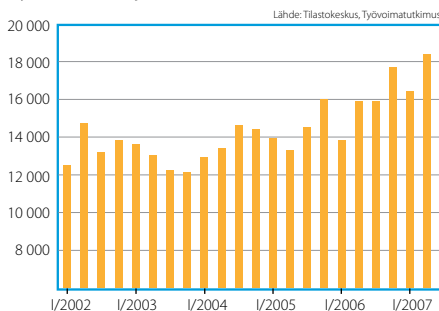
Liikevaihdon trendikehitys

Palkkasumman trendikehitys

Työlliset vuosineljänneksittäin I/2002–II/2007

Rakennustoimisto Palmberg Oy:n toimitusjohtajan **Jukka Terhosen** mielestä toimialalla työllisyys on nyt kohtuullinen, mutta materiaalikustannuksissa on ollut kovia nousuja ja työvoimakustannuksetkin alkavat nousta. Pirkanmaa on hyvä markkina-alue, sillä kauppa ja teollisuus investoivat ja muuttoliikekin ruokii kasvua. Kasvuun vastaaminen vaatisi uusien tonttien kaavoittamista, joka nykyvauhdilla ei kuitenkaan pysy vauhdissa mukana.

Rakentamisen kasvu on näkynyt Pirkanmaalla vuoden 2003 jälkeen. Liikevaihto on kasvanut vahvasti ja kehitys on ollut valtakunnan keskimääräistä kasvua nopeampaa. Vuoden 2006 liikevaihto nousi 12,1 prosenttia edellisestä vuodesta. Kasvu oli reilun prosenttiyksikön koko maata nopeampaa. Vuoden 2007 ensimmäisellä neljänneksellä kasvu oli koko maassa 20 prosenttia, Pirkanmaalla se oli 13 prosenttia.

Rakentamisen palkkasumma on kasvanut maakunnassa lähes yhtäjaksoisesti koko 2000-luvun. Vuonna 2006 kasvu oli 9,1 prosenttia. Vuoden 2007 ensimmäisellä neljänneksellä palkkasumma kohosi jopa 11,1 prosenttia edellisvuoden vastaavaan jaksoon verrattuna. Koko Suomessa kehitys on ollut nopeaa, vuonna 2006 noin 7,5 ja vuoden 2007 ensimmäisellä neljänneksellä 11,3 prosenttia.

TYÖLLISYYS

Vuonna 2004 alkanut voimakas työllisten lukumäärän lisääntyminen on laskenut työttömyyttä voimakkaasti. Alaa vaivaa rakenteellinen työttömyys: työvoiman voimakkaasta kysynnästä huolimatta työttömiä on Pirkanmaalla edelleen yli tuhat, eivätkä työvoimatoimistot ole pystyneet täyttämään kaikkia niille ilmoitettuja työpaikkoja. Rekrytointivaikeuksia on ollut kirvesmiesten ja lvi- ja sähköasentajien paikoissa, mikä kertoo kokeneiden työntekijöiden tarpeesta. Puute osaavasta työvoimasta on suurimpia alan kasvun uhkatekijöitä.

INVESTOINNIT

Tampereella ja Pirkanmaalla investoidaan runsaasti täydennysrakentamiseen ja uudisrakennushankkeissa panostetaan isoihin alueisiin. Pirkanmaan suuria rakennushankkeita ovat olleet muun muassa Järvensivun kerrostaloalue, Tampellan ja Finlaysonin alueet, Kaukajärven Keskenkadun ympäristö sekä Lempäälän Ideapark.

Käynnissä olevista rakennushankkeista suurimpia ovat Tampereen Ratinan alue toimito- ja asuinrakennuksineen, Tulli Business Park Tampereen rautatieaseman vieressä sekä Kolmenkulman teollisuusalue. Asuinrakentamisen suurimpia työmaita ovat Tampereella Kalkun kerrostaloalue ja Muotialan pientaloalue. Lisäksi vuoden 2008 lopussa valmistuva läntinen ohikulkutie on yksi Suomen suurimpia tiehankkeita tällä hetkellä.

Tulevista investoinneista suurin on Hervannan kokoluokkaa oleva Vuoreksen kaupunginosa. Liikerakentamisen merkittävimpiä kohteita on Ikean tavaratalo Lahdesjärven alueella. Suunnitteilla on myös kerrostaloalue Härmälään sekä Lielahteen. Myös Nurmi-Sorilaan kaavoitetaan asuinrakennuksia.

SUHDANNENÄKYMÄT JA TULEVAISUUS

Rakentamisen suhdannetilanne Pirkanmaalla oli EK:n suhdannebarometrin mukaan heinäkuussa 2007 normaalia parempi. Suhdanteiden ennakoidaan pysyvän lähitulevaisuudessa ennallaan. Tuotanto on kasvanut vuoden takaisesta ja kasvuodotukset ovat edelleen luottavaiset. Ammattityövoimapolua on noin kolmanneksella yrityksistä.

Rakentamisen arvioidaan edelleen kasvavan Pirkanmaalla. Kasvutekijöinä ovat mm. Tampereen seudun vetovoimaisuus, maakunnan väkiluvun kasvu sekä rakennetun ympäristön ikääntyminen.

Kauppa

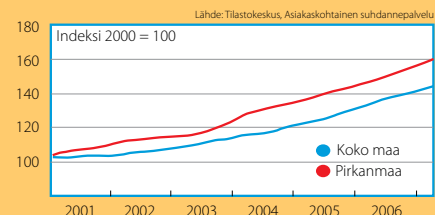
Vähittäis- ja tukkukauppa, moottoriajoneuvojen kauppa, korjaus ja huolto sekä polttoaineen vähittäismyynti

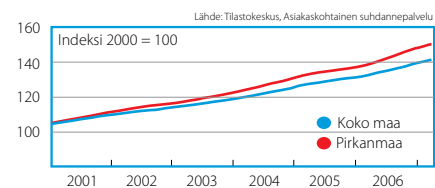
2006

LIKEVAIHTO	7 841 M€
LIKEVAIHDON MUUTOS	+7,3 %
TYÖLLISIÄ II/2007	27 400
TOIMIPAIKKOJA 12/2006	4 838

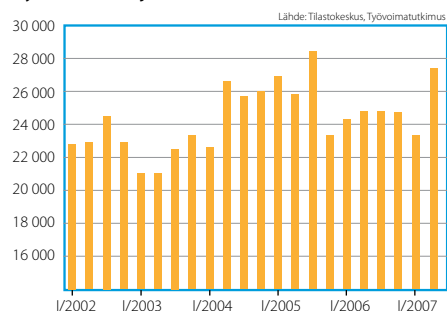
Liikevaihdon trendikehitys

Palkkasumman trendikehitys

Työlliset vuosineljänneksittäin I/2002–II/2007

Pirkanmaan kaupan liikevaihto on kasvanut vuodesta 2000 kokonaisuudessaan hieman koko maata nopeammin. Vuonna 2006 kaupan liikevaihto oli 7,3 prosenttia vuotta 2005 korkeampi. Vuoden 2007 ensimmäisen neljänneksen liikevaihto oli 9,3 prosenttia edellisvuoden vastaavaa jaksoa korkeampi.

Kaupan palkkasumma koko maassa on kasvanut vuodesta 2002 nopeasti. Tasainen kasvu jatkui vuonna 2006 ollen koko maassa 4,6 prosenttia ja Pirkanmaalla hieman korkeampi, 5,5 prosenttia. Vuoden 2007 ensimmäisellä neljänneksellä palkkasumma kasvoi Pirkanmaalla 9,9 prosenttia ja koko maassa 7 prosenttia.

TYÖLLISYYS

Viiden vuoden tarkastelussa kaupan työllisyyskehitys on ollut noususuuntainen. Kuitenkin vuosina 2003 ja 2006 alan työllisyys laski noin viisi prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Työttömyys on merkittävästi alkanut laskea vuodesta 2005 lähtien ja lasku on edelleen kiihtynyt viimeisen vuoden aikana. Työttömyys laski vuoden 2005 alkupuoliskolta kuluvaan vuoden alkupuoliskolle 23 prosenttia. Ammattialan työttömiä oli kesäkuussa noin 1 500. Työvoimatoimistoille ilmoitettujen avointen työpaikkojen määrä on ollut voimakkaassa nousussa.

SUHDANNENÄKYMÄT JA TULEVAISUUS

Myönteinen kehitys on seurausta Pirkanmaan väkiluvun ja ostovoiman kasvusta. Kauppa rakentaa Pirkanmaalla paljon. Uusia kauppakeskuksia syntyy myös vuonna 2007.

Kuluttajien luottamus oman talouden hyvään kehitykseen on vahvaa, kotitalouksien säästämisaste on alhainen ja ostovoiman arvioidaan kasvavan tänä vuonna jopa 2,5 prosenttia. Työllisyyden koheneminen jatkuu. Myös kauppiaiden luottamus oman liiketoimintansa kehitykseen

on poikkeuksellisen vahvaa. Tämä luo perustaa positiiviselle kehitykselle kaupassa ja turvaa työllistämismahdollisuuksia.

Ala työllistää paljon, huomattavan määrän myös osa-aikaisia työntekijöitä. Pulaa työntekijöistä ei varsinaisesti ole, mutta erikoiskauppa kärsii ammattitaitoisen työvoiman puutteesta, koska tarjolla oleva koulutus ei vastaa kaupan tarpeisiin.

Toimitusjohtaja **Timo Mäki-Ullakko** Pirkanmaan osuuskaupasta kertoo, että vähittäiskaupassa kuluva vuosi on ollut vieläkin parempi kuin edeltäneet hyvät vuodet, mikä näkyy toimialan myynnissä, investoinneissa ja uusien kilpailijoiden tulossa alalle. Tulevaisuudessa on olemassa edellytykset jatkaa samalla tavalla. Kustannustason nousu asettaa paineita liiketoiminnalle, mutta asiakkaiden positiivinen asenne kuluttamiseen näyttää jatkuvan. Tampereen seudulla suurin haaste on uusien liikepaikkojen synnyssä, eivätkä kaupalliset palvelut ole viimeisen kymmenen vuoden aikana pysyneet kehityksen perässä verrattuna muihin kasvu-

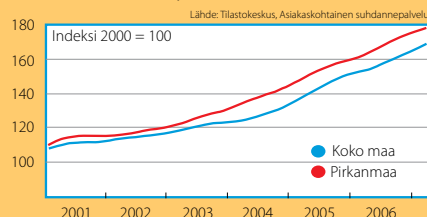
Palvelut liike-elämälle

Kiinteistöalan palvelut; kulkuneuvojen, koneiden ja laitteiden vuokraus; tietojenkäsittely- sekä tutkimus- ja kehittämisspalvelut; lainopillinen ja taloudellinen konsultointi, tekninen palvelu, mainos- ja viestintäpalvelut, rekrytointipalvelut

2006

LIKEVAIHTO	1 577 M€
LIKEVAIHDON MUUTOS	+9,0 %
TYÖLLISIÄ II/2007	31 700
TOIMIPAIKKOJA 12/2006	4 035

Liikevaihdon trendikehitys

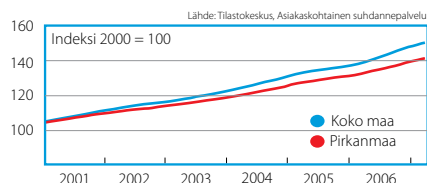

Palvelut liike-elämälle: sijoitus- ja kehitysyhtiöt, tietojenkäsittely, tilitoimisto-, lakiasiain- ja mainos- ja viestintäpalvelut, tekniset palvelut, henkilöstövuokraus, kiinteistöpalvelut, liikkeenjohdon konsultointi.

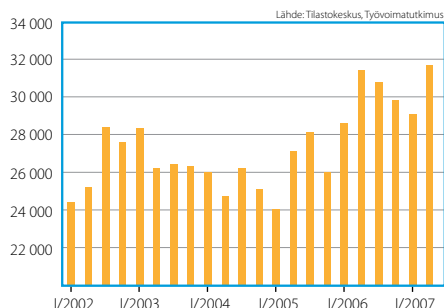

Liike-elämän palvelujen merkitys koko Suomen ja myös Pirkanmaan alueella on kasvanut selvästi viime vuosina. Toimialan vuotuinen kasvuvauhti oli vuonna 2006 Pirkanmaalla noin yhdeksän prosenttia ja koko maassa kasvu oli prosentin nopeampaa. Kasvu näyttää jatkuvan myös vuonna 2007 ollen ensimmäisellä neljänneksellä Pirkanmaalla kymmenen prosenttia ja valtakunnallisesti yli yhdeksän prosenttia.

Palkkasumman trendikehitys

Työlliset vuosineljänneksittäin I/2002–II/2007

Työllisyyden toimialajaoittelu ei ole täysin yhdenmukainen palkkasumman toimialajaoittelun kanssa.

Palvelut liike-elämälle on työpaikkojen ja työlistien määrällä mitattuna Pirkanmaan suurin toimiala. Sen palkkasumma on kehittynyt tasaisesti. Palkkasumma kasvoi vuonna 2006 peräti 9,6 prosenttia. Vuoden 2007 ensimmäisen neljänneksen kasvu oli 10,3 prosenttia.

TYÖLLISYYS

Liike-elämän palveluiden työllisyys on kasvanut voimakkaasti. Vuodesta 2001 vuoteen 2006 alan työllisyys kasvoi 15,5 prosenttia. Suurin kasvu ajoittui vuodesta 2005 vuoteen 2006, jolloin työllisyys lisääntyi 14,6 prosenttia. Tämän vuoden alkupuoliskolla työllisten lukumäärä kasvoi 1,3 prosenttia verrattuna edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan.

VUOKRATYÖVOIMAN KÄYTTÖ

Palvelujen kasvussa näkyy mm. vuokratyövoimaa käyttävien työnantajien määrän kasvu. Työvoiman vuokrauspalveluita Suomessa käytti vuonna 2006 noin 18 000 yritystä tai yhteisöä. Määrä laski hieman vuodesta 2005. Vuokrattujen henkilöiden osuus työllisistä oli 4,1 prosent-

tia vuonna 2006. Osuus on keskieurooppalaista tasoa. Erityisesti terveydenhuollon ja sosiaalialan sekä palvelutyön vuokraus on pääasiallinen yksityisen työnvälityksen muoto.

SUHDANNENÄKYMÄT JA TULEVAISUUS

Liike-elämän palveluissa rutiinimaisten palvelujen osuus vähenee ja erikoistuneet, alueen vahvojen klusterien varaan rakentuvat, kansainvälisen tason asiantuntijapalvelut kehittyvät.

Kauppakamarin toukokuussa tekemän Pirkanmaan yritysbarometrin mukaan toimialan suhdannenäkymät ovat positiiviset ja kehityksen uskotaan jatkuvan samansuuntaisena lähitulevaisuudessa. Runsas kolmannes alan yrityksistä on lisännyt henkilöstöään vuoden 2007 aikana. Työvoiman määrä näyttää pysyvän samalla tasolla tai kasvavan hieman.

Pirkanmaa on edelleen houkutteleva sijoituspaikka yritysten pääkonttoritoiminnoille, esimerkiksi keskitetyille taloushallinnon palvelupisteille kilpailukykyisen toimintaympäristönsä ansiosta.

Informaatiosektori

ICT-palvelu- ja -sisältötuotanto (alat eivät ole toimialaluokituksen mukaisia toimialoja)

Palvelutuotanto: tietojenkäsittelypalvelut, teleliikenne sekä viihde-elektroniikan, tietokonelaitteistojen ja tietoliikennevälineiden tukkukauppa

Sisältötuotanto: kustantaminen, liikkeenjohdon konsultointi, mainos- ja viestintäpalvelut, radio-, tv- ja elokuvatuotanto sekä uutistolistot

Pirkanmaalla ICT-palvelutuotannon liikevaihto kasvoi pitkään selvästi muuta Suomea nopeammin. Vuonna 2005 liikevaihdon kasvu oli vajaat kymmenen prosenttia koko maan kasvun jäädessä lähes nollaan. Vuonna 2006 liikevaihto kasvoi maakunnassa 3,4 prosenttia koko maan kasvun ollessa 4,6 prosenttia. Vuoden 2007 ensimmäisellä kvartaalilla liikevaihto laski Pirkanmaalla hivenen, koko maassa kasvua oli kaksi prosenttia.

ICT-sisältötuotannon kasvu Pirkanmaalla seuraa koko maan kehitystä. Vuonna 2006 kasvu oli 4,8 prosenttia. Vuoden 2007 ensimmäisen neljänneksen aikana liikevaihto kasvoi 4,2 prosenttia edellisvuoden vastaavaan jaksoon verrattuna.

Koko toimialan palkkasummat ovat kehittyneet pääosin positiivisesti vuoteen 2005. ICT-

sisältötuotannon kasvu hidastui 1,9 prosenttiin vuonna 2006. Palvelutuotannon palkkasumman kehitys puolestaan kiihtyi vuonna 2006, ollen 6,5 prosenttia edellisvuotta suurempi. Vuoden 2007 ensimmäisellä kvartaalilla kehitys jatkui suotuisana molemmilla alueilla, sisältötuotannossa 3,4 prosenttia ja palvelutuotannossa peräti 8,2 prosenttia.

ICT-alan myönteinen kehitys heijastuu myös henkilöstömääriin. Kauppakamareiden selvityksen mukaan koko maan yrityksistä 42 prosenttia ilmoitti henkilöstömääränsä kasvaneen vuoden 2007 ensimmäisellä puolivuotiskaudella. Henkilöstömäärän kehityksen arvioidaan jatkuvan lähitulevaisuudessa. Kehitysnäkymät ovat positiivisimmat Pirkanmaalla, missä 62 prosenttia yrityksistä kertoo henkilöstömääränsä kasvusta vuoden 2007 jälkipuoliskolla. Henkilöstömäärän odotetaan kasvavan erityisesti pienissä, 10–49 henkilöä työllistävissä yrityksissä sekä ICT-palvelutuotannossa.

Henkilöstön kasvu vaikuttaa kilpailun kiristymiseen ammattitaitoisesta työvoimasta. Neljännes yrityksistä kertoo ammattitaitoisen työvoiman saatavuuden olleen odotettua heikompaa ja tilanteen odotetaan edelleen heikenevän vuoden loppuun mennessä.

Elintarviketeollisuus

Elintarvikkeiden, juomien ja tupakkatuotteiden valmistus

Pirkanmaalla on erityisen vahva leipomotuotteiden ja lihajalosteiden tuotantokeskittymä. Elintarviketeollisuuden liikevaihdon positiivinen kehitys Pirkanmaalla jatkui myös vuonna 2006, jolloin liikevaihto lisääntyi edellisvuodesta prosentin. Pirkanmaalla toimialan kehitys pitkällä aikavälillä on ollut muuta maata suotuisampi.

Toimialan palkkasumma on kasvanut Pirkanmaalla vuodesta 2000 lähtien. Vuonna 2006 palkkasumma kuitenkin supistui 1,4 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Koko maan tasolla elintarviketeollisuuden palkkasumma kasvoi 1,6 prosenttia vuoden 2005 tasoa korkeammaksi. Vuoden 2007 ensimmäisellä neljänneksellä palkkasumma kasvoi Pirkanmaalla 1,9 prosenttia, kun koko maan vastaava kasvu oli 1,6 prosenttia.

Toimialan kehitykseen vaikuttaa muun muassa kulutustottumusten muutos. Toisaalta Pirkanmaalla on varsin paljon pieniä ja keskisuuria lihanjalostajia ja leipomoita, joiden haasteena on omien tuotteiden saaminen kauppa- ja palvelu- ja elintarviketuotannon valikoimiin.

TYÖLLISYYS

Alan työllisyys on viimeisen viiden vuoden aikana ollut tasaista. Elintarviketeollisuustyön työttömien määrä on laskenut samalla ajanjaksolla tasaisesti, tosin vuoden 2004 loppupuoliskolta lähtien on havaittavissa aleneman kiihtymistä. Suurten alan yritysten vuoden alkupuolella aloittamilla yt-neuvotteluilla saat- taan olla huomattavat vaikutukset työllisyyteen.

2006

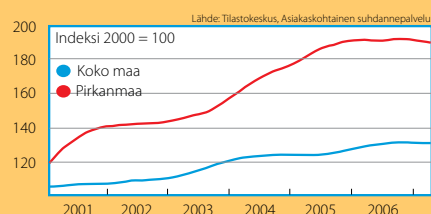
Palvelutuotanto

LIKEVAIHTO	1 500 M€
LIKEVAIHDON MUUTOS	+3,4 %
TOIMIPAIKKOJA 12/2006	686

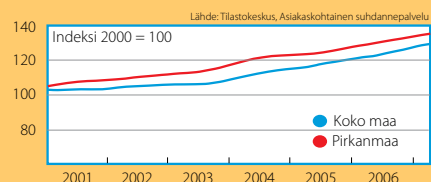
Sisältötuotanto

LIKEVAIHTO	373 M€
LIKEVAIHDON MUUTOS	+4,8 %
TOIMIPAIKKOJA 12/2006	855

Liikevaihdon trendikehitys ICT-palvelutuotanto

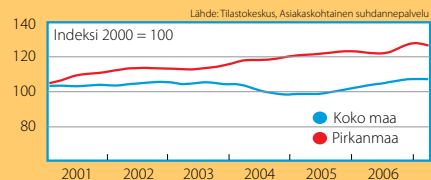
Liikevaihdon trendikehitys ICT-sisältötuotanto

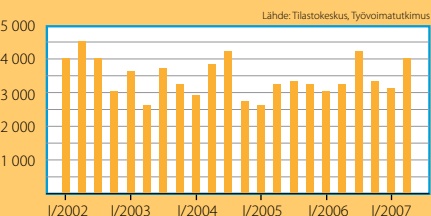
2006

LIKEVAIHTO	534 M€
LIKEVAIHDON MUUTOS	+1,0 %
TYÖLLISIÄ II/2007	4 000
TOIMIPAIKKOJA 12/2006	141

Liikevaihdon trendikehitys

Työlliset vuosineljänneksittäin I/2002–II/2007

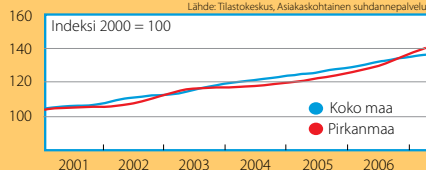

2006

LIKEVAIHTO	1 460 M€
LIKEVAIHDON MUUTOS	+6,3 %
TYÖLLISIÄ II/2007	11 400
TOIMIPAIKKOJA 12/2006	1 954

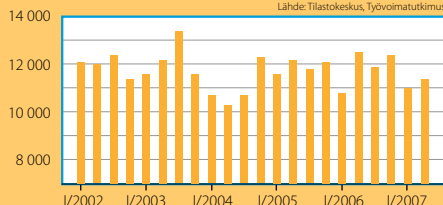
Liikevaihdon trendikehitys

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Työlliset vuosineljänneksittäin I/2002–II/2007

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus

Kuljetuksen, varastoinnin ja tietoliikenteen toimialoilla kasvu on ollut 2000-luvun alussa selvästi hitaampaa kuin 1990-luvun lopussa. Vuonna 2006 kasvu kuitenkin kiihtyi Pirkanmaalla 6,3 prosenttiin ollen selvästi koko maan kasvua nopeampaa. Vuoden 2007 ensimmäisellä neljänneksellä liikevaihdon kasvu kohosi Pirkanmaalla 10,5 prosenttiin koko maan kasvun kivutessa kuuteen prosenttiin.

Vuoden 2006 palkkasumman kasvu liikennetoimialalla oli Pirkanmaalla 1,4 prosenttia. Vuoden 2007 ensimmäisellä neljänneksellä Pirkanmaalla päästiin 5,5 ja koko maassa 6,8 prosentin kasvuun.

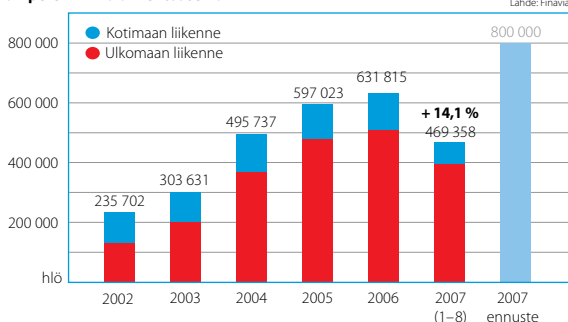
Pirkanmaa on sekä maantie- että rautatieliikenteessä valtakunnallisesti tärkeä solmukohta hyvien yhteyksiensä ja sijaintinsa ansiosta. Lentoliikenteessä Tampere-Pirkkalan kenttä on noussut maan toiseksi ulkomaanliikenteen keskuksiksi. Lentokentän matkustajamäärä on lähes kolminkertaistunut vuodesta 2003. Kuluvana vuonna kenttää käyttää lähes 800 000 matkustajaa. Paine kentän laajentamiselle on suuri. Laajentamistarve sekä suorat lentoyhteydet etenkin itään ovat nousseet esiin myös Tampereen kauppakamarin tekemissä selvityksissä.

TYÖLLISYYYS

Laman jälkeisen työllisyyden huippu nähtiin vuonna 2000, jolloin aloilla työskenteli Pirkanmaalla 13 900 henkilöä. Vuoden 2004 taantuma vähensi työllisiä lähes kymmenen prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna, mutta seuraavana vuonna työllisyys palasi lähes ennalleen. Kuljetus- ja liikennetyön työttömyys alkoi laskea voimakkaasti vuoden 2005 alkupuoliskolla, ja verrattuna kuluvan vuoden vastaavaan ajankohtaan on työttömien lukumäärä laskenut 19 prosenttia. Kesäkuussa 2007 työttömiä oli hieman alle 600. Kuljetusalalla on ollut työvoimapulaa ajoneuvokuljettajien ammateissa. Työhallinto on paikannut ongelmaa järjestämällä työttömille mahdollisuuksia kouluttautua alalle. Tämä on osoittautunut onnistuneeksi keinoksi erityisesti maahanmuuttajien osalta, jotka ovat löytäneet alalta hyvin töitä.

Matkustajamäärän kehitys 2002–2007
Tampere–Pirkkalan lentoasema

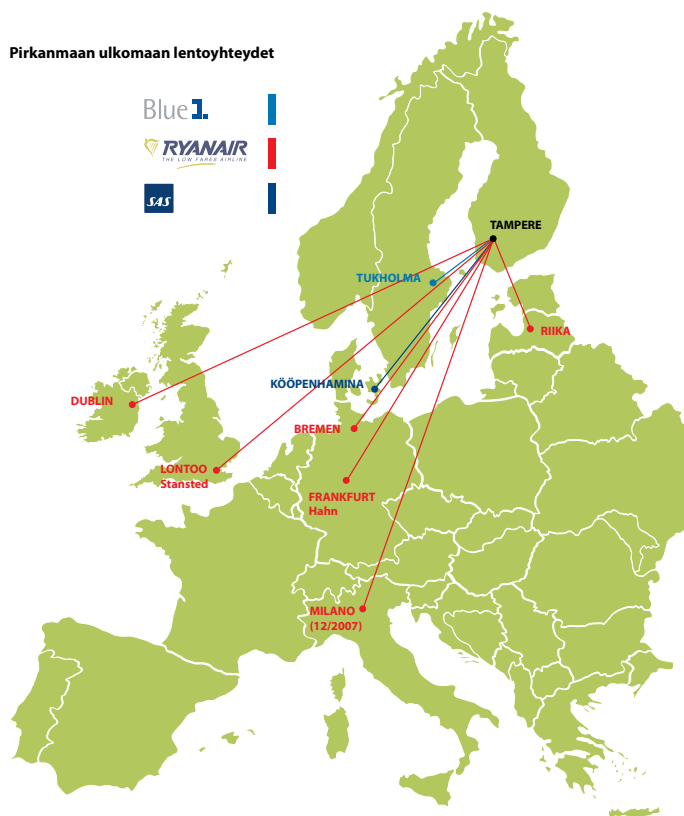
Lähde: Finavia

Tampere-Pirkkalan lentoasema.

Pirkanmaan ulkomaan lentoyhteydet

Ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus

Lasin ja lasituotteiden, keraamisten ja kivituuotteiden valmistus, sementin, kalkin ja kipsin sekä niistä valmistettujen tuotteiden valmistus

Ei-metallisten mineraalituotteiden valmistuksen liikevaihto on vuodesta 2005 kasvanut muualla Suomessa hieman Pirkanmaata nopeammin. Kuluva vuoden ensimmäisellä neljänneksellä liikevaihto kohosi kuitenkin Pirkanmaalla 19,6 prosenttia noudattaen koko maan kehitystä.

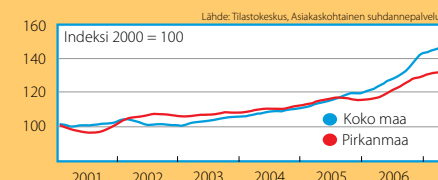
Alan palkkasumma on kehittynyt hieman koko maata hitaammin. Vuonna 2006 palkkasumma kasvoi 2,4 prosenttia edellisvuotta korkeammaksi, kun koko maassa kasvua edellisvuodesta

kertyi 6,2 prosenttia. Kasvu kiihtyi Pirkanmaalla vuoden 2007 ensimmäisellä neljänneksellä 5,9 prosenttiin. Koko maassa palkkasumma kohosi samaan aikaan lähes kymmenen prosenttia. Viiden vuoden aikajänteellä alan työllisyys on pysynyt samalla tasolla, vaikkakin siinä on ollut suuria kausivaihteluita.

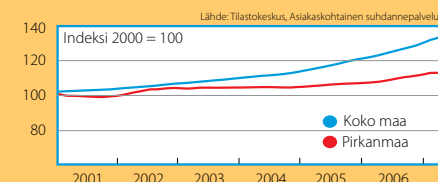
2006

LIKEVAIHTO	277 M€
LIKEVAIHDON MUUTOS	+4,5 %
TYÖLLISIÄ II/2007	2 900
TOIMIPAIKKOJA 12/2006	105

Liikevaihdon trendikehitys

Palkkasumman trendikehitys

Hyvinvointipalvelut

Yksityiset ja julkiset sosiaali- ja terveystyöpalvelut, perus- ja ammatillinen koulutus, muita julkisia ja yksityisiä palveluita

Hyvinvointipalvelujen liikevaihto on kasvanut Pirkanmaalla vuosina 1995–2005 vähintään seitsemän prosentin vuosivauhdilla. Vuonna 2006 liikevaihto nousi kuitenkin vain 2,2 prosenttia. Vuoden 2006 kolmannella neljänneksellä liikevaihto väheni hieman vuodentakaiseen neljännekseen verrattuna ensimmäistä kertaa koko tarkastelujakson aikana. Kuluva vuoden ensimmäisellä neljänneksellä kasvua kertyi kuitenkin jo 4,1 prosenttia. Toimialan kasvu on ollut Pirkanmaalla tähän saakka hieman muuta maata nopeampaa.

Arvonlisäverotietoihin perustuva liikevaihto- ja toimipaikkatilasto ei sisällä julkisia palveluja eikä esimerkiksi arvonlisäverottomia yksityisiä lääkäripalveluja. Tilastoidusta liikevaihdosta noin 70 prosenttia koostuu apteekeista ja taksi- ja liikenteestä.

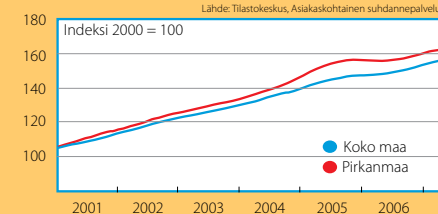
Hyvinvointipalveluiden palkkasumma vuonna 2006 kasvoi 4,6 prosenttia. Kuluva vuosi 2007 on jatkunut positiivisesti: ensimmäisellä neljänneksellä palkkasumma kasvoi 5,9 prosenttia.

Julkinen sektori on ollut toimialan merkittävin palvelutuottaja, mutta tilanne on kuitenkin muuttumassa. Toimintamahdollisuuksia yksityisille hyvinvointipalveluille luovat kuntien toimintamallien muutokset, asiakkaiden kohonnut vaatimustaso ja lisääntyvät resurssit palveluiden hankintaan sekä valtion yksityistä palvelutuotantoa tukevat ratkaisut. Palvelukysynnän kasvun ja työvoiman eläköitymisen myötä alan työvoimatarve tulevaisuudessa kasvaa.

2006

LIKEVAIHTO	590 M€
LIKEVAIHDON MUUTOS	+2,2 %
TYÖLLISIÄ II/2007	67 300
TOIMIPAIKKOJA 12/2006	1 511

Liikevaihdon trendikehitys

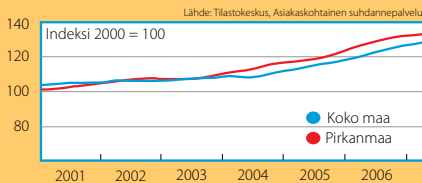

Majoitus- ja ravitsemisala

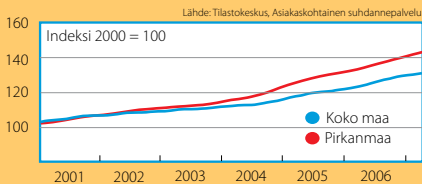
2006

LIKEVAIHTO	465 M€
LIKEVAIHDON MUUTOS	+7,9 %
TYÖLLISIÄ II/2007	6 700
TOIMIPAIKKOJA 12/2006	1 150

Liikevaihdon trendikehitys

Palkkasumman trendikehitys

Majoitus- ja ravitsemistoiminnan liikevaihto kasvoi vuonna 2006 Pirkanmaalla noin kahdeksan prosenttia vuoteen 2005 verrattuna. Vuoden 2007 ensimmäisen neljänneksen kasvuvauhti oli 6,8 prosenttia. Toimialan kasvu on Pirkanmaalla ollut vuonna 2006 ja vuoden 2007 alussa hieman muuta maata nopeampaa.

Palkkasumma on Pirkanmaalla kasvanut tasaisesti koko tarkastelujakson. Vuonna 2006 palkkasumma kohosi noin kuusi prosenttia korkeammaksi kuin vuonna 2005. Koko maan tasolla toimialan palkkasumman kehitys oli vuonna 2006 noin puoli prosenttiyksikköä hitaampaa kuin Pirkanmaalla. Vuonna 2007 majoitus- ja ravitsemistoiminnan palkkasumman kehitys on Pirkanmaalla jatkunut positiivisesti, sillä ensimmäisellä neljänneksellä kasvua kertyi 7,3 prosenttia.

Vuokratyövoiman käytön johdosta osa alan palkkasummasta kirjautuu palvelut liike-elämälle -toimialalle.

Tampereen majoitusliikkeissä rekisteröitiin 838 100 yöpymistä vuonna 2006 eli lisäystä

vuoteen 2005 oli 7,8 prosenttia. Kasvua oli etenkin työhön liittyvässä matkustamisessa. Kaupunkikohtaisessa vertailussa Tampere oli vuonna 2006 yöpymisissä mitattuna toisella sijalla Helsingin jälkeen ennen Turkua, Oulua ja Vantaata. Yöpymiset ovat kasvussa myös kuluvana vuonna, kasvua tammi-kesäkuussa oli 10,2 prosenttia edellisvuoden vastaavaan aikaan.

Tampereen seudun majoituskapasiteetti on hieman paranemassa vuonna 2008, kun Cumulus Koskikadun laajennus valmistuu. Lisäksi Tampereen keskustassa on suunnitteluasteella kolme uutta hotellihanketta, joiden rakentamispäätöksiä odotetaan vuoden 2008 aikana.

TYÖLLISYYTÄ

Voimakkaista kausivaihteluista huolimatta majoitus- ja ravitsemustoiminnan työllisyys on viimeisen viiden vuoden ajan pysynyt kohtalaisen tasaisena. Työttömien lukumäärä laski tasaisesti vuoteen 2006 saakka, jonka jälkeen lasku on voimistunut. Kuluvan vuoden puolivälissä majoitus- ja ravitsemustöiden työttömiä oli Pirkanmaalla noin 1 400.

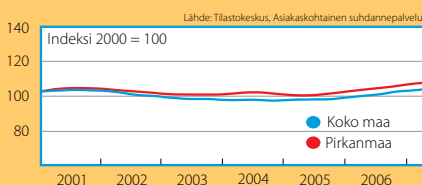
Tevanake

Tekstiilien, tekstiilituotteiden, vaatteiden, nahan ja nahkatuotteiden valmistus

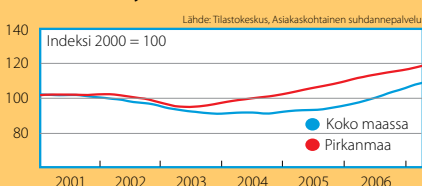
2006

LIKEVAIHTO	317 M€
LIKEVAIHDON MUUTOS	+4,2 %
VIENNIIN OSUUS LIKEVAIHDOSTA	35 %
TYÖLLISIÄ II/2007	2 500
TOIMIPAIKKOJA 12/2006	423

Liikevaihdon trendikehitys

Viennin trendikehitys

Tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkätuotteiden valmistuksessa liikevaihdon kehitys on ollut vaihtelevaa. Vuonna 2006 alan liikevaihto Pirkanmaalla lähti jälleen kasvuun, nousten 4,2 prosenttia edellisvuoden tasoa korkeammaksi. Kasvu jatkui hyvänä myös vuoden 2007 ensimmäisellä neljänneksellä. Toimialan kehitys on ollut hyvin samansuuntainen kuin koko Suomessa.

Vuonna 2006 palkkasumma väheni edellisvuodesta 0,8 prosenttia. Myös koko Suomen tasolla vuoden 2006 kehitys jäi hiukan pakkasen puolelle. Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä palkkasumma kasvoi Pirkanmaalla reippaasti nousten 5,2 prosenttia edellisvuoden tasoa korkeammaksi.

Alan viennin kasvu pysyi Pirkanmaalla kymmenen prosentin tuntumassa vuoden 2006 viimeisellä ja kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä. Koko vuoden 2006 vientiliikevaihdon arvo oli maakunnassa 7,3 prosenttia vuoden 2005 vastaavaa lukua korkeampi. Koko maassa vuoden 2006 kasvu oli 6,8 prosenttia ja vuoden 2007 ensimmäisen neljänneksen kasvuluku 12,9 prosenttia.

TYÖLLISYYTÄ

Alojen työllisyys on viimeisen viiden vuoden aikana romahtanut: työllisten lukumäärä laski vuodesta 2001 vuoteen 2006 noin 25 prosenttia. Vuoden 2007 alkupuoliskolla edellisen vuoden alkupuoliskoon verrattuna työllisten lukumäärä laski 25 prosenttia. Työvoimavaltainen tekstiiliteollisuus on kärsinyt aloista eniten. Tästä huolimatta työttömyys on Pirkanmaalla laskenut voimakkaasti vuodesta 2004 lähtien. Työvoimatoimistoille ei tule juuri lainkaan ilmoituksia uusista avoimista työpaikoista.

Tutkimus- ja tuotekehitystoiminta

Pirkanmaa on korkeatasoisen koulutuksen, vahvan tutkimuksen ja laadukkaan teknologian sovellusten maakunta. Teknologian tutkimus- ja kehitystoiminta, nousevien teknologioiden ennakkointi, nopea soveltaminen sekä teknologiajohtajuus osaamisaloilla ovat tulevaisuudessa yhä tärkeämpiä menestystekijöitä. Yritysten kilpailukyky perustuu entistä enemmän kykyyn kulkea teknologisten, tuotannollisten ja organisatoristen uudistusten omaksujien kärkejousissa.

Tutkimus- ja kehittämistoiminta on Suomessa keskittynyt neljään maakuntaan: Uudenmaan, Pirkanmaan, Varsinais-Suomen ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntien yhteenlaskettu osuus koko maan tutkimusmenoista oli vuonna 2005 miltei 82 prosenttia. Uudenmaan osuus koko Suomen t&k-menoista oli 2,3 miljardia euroa eli runsaat 42 prosenttia vuonna 2005. Pirkanmaalla tutkimus- ja tuotekehitystoimintaan käytetään yli 15 prosenttia koko maan t&k-menoista. Tutkimus- ja tuotekehityspanostus on Pirkanmaalla kasvanut vuodesta 1995 lähtien lukuun ottamatta vuoden 2002 notkahdusta. Maakunnassa käytettiin t&k-toimintaan vuonna 2005 lähes 835 miljoonaa euroa eli asukasta kohti 2 623 euroa. Summa on kuusi prosenttia suurempi kuin vuonna 2004 ja 2,5-kertainen koko maan keskiarvoon verrattuna.

Suhteessa alueiden arvonlisäykseen t&k-toimintaan investoidaan eniten Pohjois-Pohjanmaalla, missä t&k-menojen osuus alueellisesta bruttokansantuotteesta oli kahdeksan prosenttia. Pirkanmaa on toisella sijalla 7,3 prosentilla.

Merkittävä osa julkisesta tutkimus- ja kehitysrahoituksesta tulee Teknologian kehittämiskeskus Tekesiltä. Koko maan alueella päättyi vuonna 2006 lähes kaksi tuhatta Tekesin rahoittamaa

projektia. Pirkanmaalla Tekesin rahoitus kasvoi vuodesta 2005 miljoonaa euroa vuoteen 2006 ollen 77,3 miljoonaa. Julkiselle sektorille myönnetystä tuesta suurimman osan sai Tampereen teknillinen yliopisto, 18,4 miljoonaa euroa. Tampereen yliopisto sai 6,8 miljoonaa euroa.

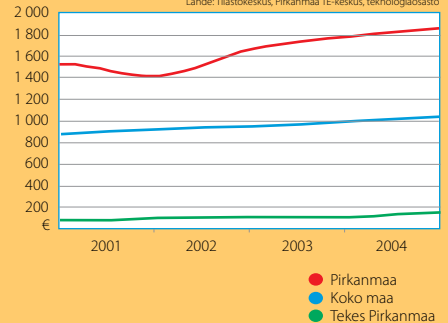
Samoin yksittäisten rahoituspäätösten lukumäärä kasvoi. Pirkanmaalla erityisesti tutkimusrahoituksen osuus on ollut suuri ja vuonna 2006 alueella olevien yliopistojen, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten projekteihin sijoitettiin 44,2 miljoonaa euroa yhteensä 111 hankkeeseen. Vastaavasti yritysten 162 tutkimus- ja kehityspanokseen sijoitettiin 33 miljoonaa euroa.

Lisäksi laajassa yhteistyössä valmistellusta Osaamiskeskusohjelmasta Pirkanmaalle saatiin koordinaatiovastuut "Älykkäät koneet" - ja "Jokapaikan tietotekniikka" -klusterien osalta. Pirkanmaalla on merkittävä rooli myös muissa klustereissa. Pirkanmaan TE-keskuksen teknologian kehittämisosastolle siirrettiin Tekesin kansallisia ja kansainvälisiä vastuuta mm. teknologiaohjelmien osalta.

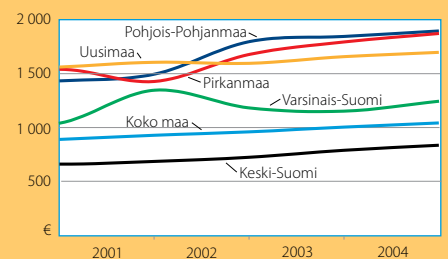
2006

Tutkimus- ja kehitystoiminnan menot asukasta kohden Pirkanmaalla ja koko Suomessa 2001–2005

Lähde: Tilastokeskus, Pirkanmaa TE-keskus, teknologiaosasto

Tutkimus- ja kehityspanos asukasta kohden valituissa maakunnissa

Tampereen kaupungin elinkeinojohtajan **Kari Kankaalan** mukaan Tampereen vahvuutena on t&k-toiminnan laaja-alaisuus, panostuksia suunnataan useille eri aloille. Monipuolisuus näkyy mm. Pirkanmaan koneenrakennusklusterissa, jonka vahvuutena on esimerkiksi automaation ja muun alaan liittyvän tietotekniikkaosaamisen hyödyntäminen. Tekesin ohella myös TE-keskuksen erilaiset tuet ovat merkittäviä, etenkin tutkimusympäristöihin kohdenetut panokset. Tampereen kaupunki panostaa osaamisen kehittämiseen erilaisten ohjelmien kautta, esimerkkinä BioneXt- ja Luova Tampere- sekä osaamiskeskusohjelmat. Osaamiskeskusten tehtävänä on kansainvälisesti korkeatasoisen tiedon ja osaamisen hyödyntäminen yritystoiminnan, työpaikkojen luomisen ja aluekehityksen voimavarana.

Vt3 Tampereen läntinen
kehätie, Pitkäniemen eritaso-
liittymä.

Vuoden 2006 tilinpäätösten perusteella näyttää kuntatalouden tila Suomessa kohentuneen. Kuntien verotulot nousivat yli kuusi prosenttia ja toimintamenojen kasvu hidastui hieman. Vuosikate parani vuodesta 2005 ja se riitti kattamaan käyttöomaisuuden poistot, mutta korkealla tasolla pysyneiden investointien rahoittamiseksi kuntien lainakanta kasvoi edelleen. Kuntien ja kuntayhtymien vuosikatteen arvioidaan edelleen paranevan vuonna 2007. Vuonna 2008 kuntien verotulojen on arvioitu lisääntyvän noin kuusi prosenttia.

Vaikka kuntien talouskehitys yleisesti parani, huolta aiheuttaa kuntien voimakas eriytyminen. Talouden tasapainotusongelmat keskittyivät edelleen kuntiin, jotka eivät pysty riittävästi vaikuttamaan toimintamenojen kehitykseen. Näitä ovat lähinnä alle 6 000 asukkaan kunnat, jotka ovat keskimääräistä velkaantuneempia ja joilla on korkea veroprosentti ja heikko vuosikate. Vuosikate on keskeinen tunnusluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyttä. Sen tulisi vuosittain riittää suunnitelman mukaisiin poistoihin ja pidemmällä aikavälillä myös investointien omahankintamenoihin. Näin kunnan ei tarvitse velkaantua, realisoida käyttöomaisuuttaan tai pitkäaikaisia sijoituksiaan pitääkseen palvelujen tuotantovälineet kunnossa.

PIRKANMAALLA VUOSIKATE NOUSUSSA

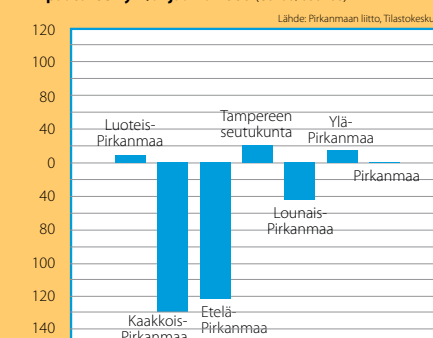
Vuoden 2006 tilinpäätösten mukaan Pirkanmaan kuntien vuosikate asukasta kohden oli 296 euroa. Koko maan vuosikate asukasta kohden oli 327 euroa. Pirkanmaalla Tampereen kaupungin vaikutus maakunnan vuosikatteeseen on merkittävä. Vuosikate asukasta kohden vuonna 2006 oli Tampereella 438 euroa. Vuoden 2007 talousarviossa Tampere arvioi vuosikatteen olevan 380 euroa asukasta kohden. Vuosikate on kääntynyt koko Pirkanmaalla nousuun ja negatiivisen vuosikatteen kuntia oli viime vuonna enää kolme, kun vuonna 2005 näitä kuntia oli kuusi.

Pirkanmaan kunnista puolet eli 14 teki alijäämäisen tilinpäätöksen vuonna 2006. Kertynyt alijäämä oli 11 kunnalla. Kertynyt alijäämä vaihteli -2 eurosta yli -929 euroon asukasta kohden. Vaikeasti alijäämäisiä kuntia Pirkanmaalla oli neljä ja niillä oli asukasta kohden yli 500 euroa kattamatonta alijäämää. Vaikea alijäämäisyys on usein pysyvää ja on johtanut monen kunnan kohdalla kuntaliitokseen.

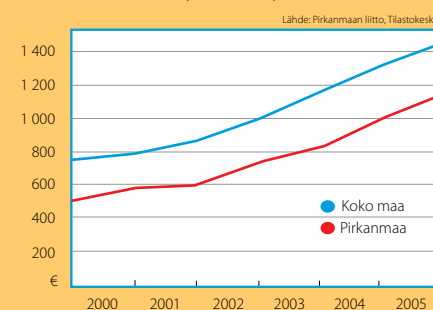
Velkaa Pirkanmaan kunnilla oli vuonna 2006 keskimäärin 1 148 euroa asukasta kohti. Tämä on asukasta kohti noin 300 euroa vähemmän kuin koko maassa keskimäärin. Viiden kunnan lainamäärä väheni Pirkanmaalla. Silti velanoton arvioidaan lisääntyvän maakunnassa tulevina vuosina. Tuloveroprosentin korotuspaineet ovat myös kasvaneet ja lähes puolet kunnista harkitsee veroprosentin nostoa vuonna 2008.

Pirkanmaalla monet kunnat ovat jo reagoineet kuntatalouden ongelmiin. Jo tapahtuneet ja suunnitteilla olevat kuntaliitokset voivat helpottaa vaikeimmassa asemassa olevien kuntien taloustilannetta. Koko maahan verrattuna Pirkanmaan kunnat ovat kuitenkin selviytyneet melko hyvin, eikä maakunnassa ole kohtuuttomassa ahdingossa olevia kuntia. Vaikka verotulojen ennakoidaan kasvavan, kuntien lisääntyvät velvoitteet, palvelutarpeen kasvu ja väestörakenteen muutos vaativat jatkossa tarkkaa taloussuunnittelua kuntatalouden tasapainon saavuttamiseksi ja ylläpitämiseksi.

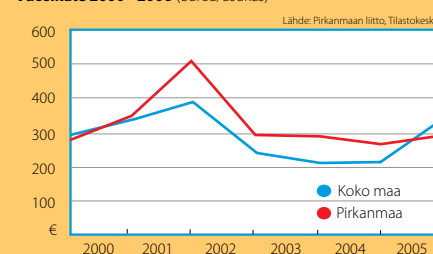
Tilinpäätöksen yli-/alijäämä 2006 (euroa/asukas)

Lainakanta 2000 – 2006 (euroa/asukas)

Vuosikate 2000 – 2006 (euroa/asukas)

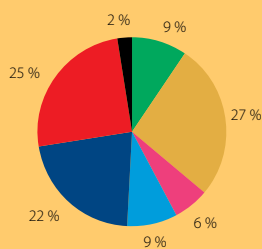
Pirkanmaan erityispiirteet ja seutukuntien menestystekijät

Pirkanmaan seutu ja Tampere on Pohjoismaiden suurin sisämaan keskus ja kuuluu kolmen Suomen nopeimmin kehittyvän alueen joukkoon. Pirkanmaan kilpailukyvyyn perustana ovat huippuosaaminen ja sen soveltaminen elinkeinoelämässä, julkisen ja yksityisen sektorin vahva yhteistyö sekä laaja kulttuuri- ja vapaa-ajan tarjonta. Monipuolinen tiede- ja teknologiayhteisö sekä koulutuskeskittymä tuottavat yritystoiminnalle koulutettua henkilöstöä sekä uusia mahdollisuuksia toiminnan kehittämiseen. Pirkanmaalla toimii useita veturiyrityksiä, jotka ovat maailman johtavia omilla aloillaan. Kirkkain huippuosaaminen heijastuu myös alueen muiden yritysten toimintaan ja kansainvälistymiseen.

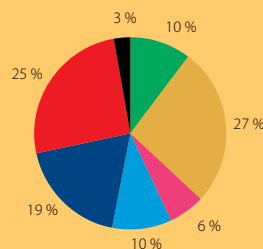

Lähteet:
Väestörekisterikeskus (ennakkotiedot),
Tilastokeskus,
TE-keskus,
Kaupparekisteri

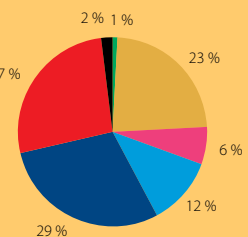
Luoteis-Pirkanmaa

arvonlisäys/asukas (2005)	20 508
asukkaita (31.7.2007)	27 190
työttömyysaste (31.8.2007)	6,6 %
yrityksiä (30.6.2007)	2 244
Panoskohteet: metalliala, puun jatkojalostus, logistiikka, elektroniikka	

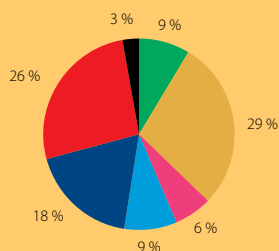
Lounais-Pirkanmaa

arvonlisäys/asukas (2005)	19 070
asukkaita (31.7.2007)	28 066
työttömyysaste (31.8.2007)	5,5 %
yrityksiä (30.6.2007)	2 201
Panoskohteet: metalliala, sisustusala, kumi- ja muoviala, laukku- ja piennahkatavara-ala	

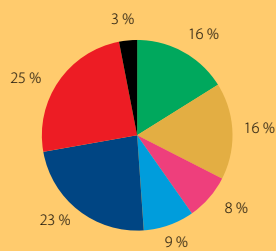
Tampereen seutukunta

arvonlisäys/asukas (2005)	32 523
asukkaita (31.7.2007)	329 102
työttömyysaste (31.8.2007)	8,9 %
yrityksiä (30.6.2007)	23 597
Panoskohteet: muoviala, kierrätys (esim. uusiomateriaalien jalostus), puuala (esim. bioenergiatuotanto), hyvinvointipalvelut, metalliala, informaatioteknologia	

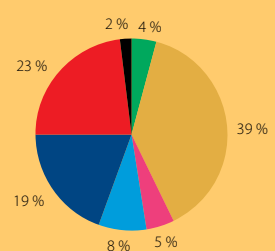
Ylä-Pirkanmaa

arvonlisäys/asukas (2005)	19 465
asukkaita (31.7.2007)	39 387
työttömyysaste (31.8.2007)	8,3 %
yrityksiä (30.6.2007)	2 685
Panoskohteet: muoviala, kierrätys (esim. uusiomateriaalien jalostus), puuala (esim. bioenergiatuotanto), hyvinvointipalvelut,	

Kaakkois-Pirkanmaa

arvonlisäys/asukas (2005)	16 709
asukkaita (31.7.2007)	8 045
työttömyysaste (31.8.2007)	5,8 %
yrityksiä (30.6.2007)	625
Panoskohteet: pienyritystoiminta, tekstiiliala, metalliala, muoviala	

Etelä-Pirkanmaa

arvonlisäys/asukas (2005)	29 958
asukkaita (31.7.2007)	42 576
työttömyysaste (31.8.2007)	9,9 %
yrityksiä (30.6.2007)	2 422
Panoskohteet: automaatio, kansainvälinen kauppa	

Pirkanmaan talous – Toimialojen nykytila ja näkymät

on vuodesta 2002 ilmestynyt, kerran vuodessa julkaistava katsaus Pirkanmaan talouden kannalta keskeisimpien toimialojen nykytilanteeseen ja lähitulevaisuuden näkymiin. Katsaus on tarkoitettu yritysten, kuntien ja elinkeinoelämän käyttöön.

Julkaisun ovat tuottaneet Pirkanmaan TE-keskus, Tampereen kauppakamari sekä Tampereen kaupungin elinkeinokeskus läheisessä yhteistyössä alueellisten toimialajärjestöjen kanssa. Perusaineistona on Tilastokeskuksen sekä Pirkanmaan TE-keskuksen kokoama tilastotieto.

Julkaisun laajennettu sähköinen versio taulukoineen löytyy osoitteesta www.pirkanmaantalous.fi.

Julkaisijat

Pirkanmaan TE-Keskus

Puh. 010 191 450
www.te-keskus.fi/pirkanmaa

Pirkanmaan ennakointipalvelu

Puh. 010 191 450
www.pirkanmaanennakointipalvelu.info

Tampereen kaupungin elinkeinokeskus

Puh. (03) 565 611
www.tampere.fi

Tampereen kauppakamari

Puh. (03) 230 0555
www.tampereenkauppakamari.fi